

Asia: TEM/972/03.01.01./2019

TEM lausuntopyyntö: luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja eräiden siihen liittyvien säädösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko jälki-ilmoittamista koskevan veloitteen laajentamien mielestänne tarkoituksenmukainen tapa valvoa sekä kerätä tilastotietoa kansallisista hankinnoista? Mikäli ei, minkä katsotte olevan tarkoituksenmukaisempi keino tämän valvonta- sekä tilastotarkoituksiin liittyvä ilmoittamisvelvoite toteuttamiseksi?**

Hankintayksikön näkökulmasta jälki-ilmoittamista koskevan veloitteen laajentaminen kansallisiin hankintoihin tulisi lisäämään tarpeettomasti hankintayksiköiden hallinnollista taakkaa. Esityksen yleisperusteluissa todetaan, että jälki-ilmoitukset hyödyntäisivät myös hankintayksikön omaa hankintatoimen kehittämistä. Hankintayksikkönä emme koe saavamme jälki-ilmoituksista tällaista hyötyä, koska meillä on muita paljon tehokkaampia keinoja seurata hankintasopimuksiamme ja hankintojemme kokonaisuutta mukaan lukien pienhankinnat.

Mielestämme tarkoituksenmukaisempi tapa kerätä tilastotietoa kansallisista hankinnoista olisi vaatia ilmoittamaan kansallisiin hankintailmoituksiin hankinnan arvo, mutta niin, että tiedon voisi jättää julkaisematta. Ilmoituskanavassa voisi olla jokin hyvin yksinkertainen tapa merkitä jälkikäteen, onko kilpailutuksen perusteella syntynyt sopimusta vai ei.

Jos jälki-ilmoittamista koskevaa velvollisuutta päädytään laajentamaan, kansallisista hankinnoista tehtävän jälki-ilmoituksen tulisi olla olennaisesti kevyempi kuin EU-hankinnoista nykyään tehtävien jälki-ilmoitusten.

Nähdäksemme jälki-ilmoitusvelvoite ei paranna valvontaviranomaisen tiedonsaantia ja mahdollisuuksia puuttua laittomiin suoraan hankintoihin. Valvonnan tulisi kohdistua arvoltaan merkityksellisiin ja kilpailua vääristäviin laittomiin suoraan hankintoihin.

Mahdollisuus tehdä neljännesvuosittain koonti-ilmoitukset dynaamisen hankintajärjestelmän sisäisistä hankinnoista on kannatettava. Nykyiset järjestelmät eivät kuitenkaan tue kovin hyvin koottua ilmoittamista.

2. Rikosrekisteriotteiden hyödyntäminen pakollisten poissulkuperusteiden arvioinnissa laajennetaan E-liitteen mukaisiin sosiaali- ja terveystalvohankintoihin. Pitäisikö rikosrekisteriotteiden hyödyntämisen olla vieläkin laajempi vai onko kattavuus riittävä?

Mahdollisuus rikosrekisteriotteiden sähköiseen ja automaattiseen tarkastamiseen on erittäin kannatettava. Kyseinen mahdollisuus ei Suomen lainsäädäntöön ja järjestelmiin tehtävien uudistusten jälkeen tule olemaan kuitenkaan mahdollista kuin kotimaisilta toimittajilta. Ulkomaisten toimittajien osalta rikosrekisteriotteiden tarkastaminen tulee jatkossakin olemaan erittäin työlästä, koska se vaatii käytännössä myös sen selvittämistä, mikä on kunkin maan osalta saatavissa oleva hyväksyttävä selvitys erityisesti yrityksen osalta. EU:n ulkopuolisista maista ei ole olemassa mitään eCertiksen tyyppistä keskitettyä tietolähdettä. Rikosrekisteriotteiden tarkastamisen tulisi olla mahdollista, ei kuitenkaan pakollista, myös sopimuskauden aikana, jotta hankintayksiköllä on mahdollisuus reagoida mahdolliseen pakollisen poissulkuperusteen syntymiseen myös sopimuskaudella.

Rikoksia koskevat selvitykset koskevat vain hyvin rajattuja rikoksia. Yritysten tai yritysten johtohenkilöiden on mahdollista syyllistyä myös muun tyyppisiin rikoksiin, joista voi aiheutua vakavaa yhteiskunnallista haittaa tai maineriskiä niin yritykselle itselleen kuin hankintayksikölle. Tästä syystä emme kannata nykymuotoisen rikosrekisteriotteiden hyödyntämisen laajentamista esitettyä laajemmin hankintayksiköitä pakottavalla tavalla.

3. Puitejärjestelyn sisällä tehtäviä hankintoja koskevaa sääntelyä täsmennetään. Katsotteko, onko hankintoja tehty vastoin puitejärjestelyn ehtoja silloin, kun kyse on hankintakokonaisuuteen kuuluvasta kansalliset kynnsarvot alittavista hankinnoista?

Mielestämme voimassa olevan hankintalain määräykset puitejärjestelyjen ja dynaamisten hankintajärjestelyjen kautta tehtävistä hankinnoista ovat olleet selviä, samoin hankintakokonaisuuksien, hankinnan ennakoidun arvon laskemiseen ja pilkkomiskieltoon liittyvät määräykset.

Hankintalain 52 §:n alussa todetaan selvästi, että ”Jokainen yksittäinen hankinta dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä on kilpailutettava.” Edellä oleva ei jätä mitään tulkinnanvaraa mielestämme edes kansallisen kynnsarvon alittavien pienhankintojen osalta.

Mielestämme nykyisten puitejärjestelyjen toimintamallit ovat olleet toimivia. Myös jatkossa pitäisi olla mahdollista tehdä usean toimittajan puitejärjestelyjä, joissa kevennettyä kilpailusta ei tarvitsisi

tehdä kansallisen kynnsarvon alittavista yksittäisistä pienhankinnoista ellei hankintayksikkö katsoisi sitä tarkoituksenmukaiseksi.

Yhteishankintayksikköjen puitejärjestelyt ylittävät käytännössä aina kokonaisarvoltaan EU-kynnsarvon. Jos 31 §:ää muutettaisiin esitetyllä tavalla, usean toimittajan puitejärjestelyissä ilman etusijajärjestystä tai muuta vastaavaa ennalta tehtyä ennalta määrättyä valintaperustettua jouduttaisiin aina tekemään kevennetty kilpailutus (lain säättämien EU-kynnsarvoon liittyvien puitejärjestelymenettelyvaatimusten mukaisesti), vaikka kyseessä olisi hyvin vähäarvoinen hankinta. Tällöin tarjouskilpailusta aiheutuvat kustannukset voisivat useimmiten olla erityisesti hankintayksikölle mutta myös tarjoaville yrityksille moninkertaiset hankinnan arvoon nähden. Puitejärjestelyjen sisäiset kilpailutukset vaativat aina tietyn työmäärän hankinnan arvosta riippumatta, joten hyvin vähäarvoisten hankintojen kilpailuttaminen ei ole julkisten varojen tehokasta käyttöä. Hankintayksikkönä olemme kokeneet, etteivät yrityksetkään ole kiinnostuneet osallistumaan hyvin vähäarvoisten hankintojen kilpailutuksiin tarjoamiseen liittyvien kustannusten vuoksi.

Käytännössä esitetty muutos johtaisi siihen, että yksittäiset vähäarvoiset pienhankinnat jouduttaisiin toteuttamaan entistä enemmän puitejärjestelyjen ulkopuolella. Tämän seurauksena yrityksillä olisi entistä huonompi, ei parempi, mahdollisuus ennakoida puitejärjestelyn menettelyjen vaikutuksia liiketoimintaansa sopimuskauden aikana.

Esitetyllä 31 §:n muutoksella voisi olla myös negatiivisia vaikutuksia sen suhteen, millaisia puitejärjestelyjä jatkossa kannattaa perustaa joihinkin hankintakategorioihin, joissa yksittäisten hankintojen arvot vaihtelevat paljon.

Hankintalain 123 §:n lopussa säädetään siitä, milloin puitejärjestelyihin sisältyvissä hankinnoissa ei tarvitse tehdä hankintapäätöstä. Jos 31 §:n muutosesitys päädytään tekemään, ehdotamme harkittavaksi 123 §:n täsmentämistä erityisesti 4 momentin 2 kohdan osalta (puitejärjestelyyn perustuvassa kilpailuttamisessa hankinnan arvo ei ylitä EU-kynnsarvoa), jotta mahdollisilta tulkintaepäselvyyksiltä vältytään. Oletamme, että 124 §:ssä säädetty hankintamenettelyä koskevan kertomuksen laadintavelvollisuus myös laajenee esitetyn 31 §:n muutoksen perusteella.

4. Muita havaintoja ehdotukseen liittyen?

-

